

Školská zrelosť

Informácie pre rodičov

CENTRUM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA
Zuzkin park 10, Košice

40
rokov

Na úvod...

- Vstupom do školy sa radikálne mení život rodiny, dieťaťa a jeho sociálne postavenie. Dieťa získava novú sociálnu rolu a mení sa aj základná náplň jeho činnosti, ktorá sa z hry presúva do oblasti školskej práce – učenia.
- Tieto zmeny bývajú pomerne náhle a neraz môže hroziť ich vyústenie do rozličných adaptačných porúch, ktoré nasvedčujú tomu, že sa dieťa pomerne neúspešne vyrovnalo s novým spôsobom života.
- Preto je dôležité, aby sme včas odhalili prípadné oblasti, v ktorých by dieťa mohlo zaostávať a tak mu dali možnosť zmierniť rozdiely a využiť čas na primerané stimulovanie týchto oblastí.

Úroveň vývinu dieťaťa v predškolskom období

Zo skúseností vieme, že deti sa v predškolskom veku **vyvíjajú individuálne**, svojim tempom a ich zrelosť v jednotlivých oblastiach sa môže meniť veľmi rýchlo. Preto nie je vhodné deti navzájom porovnávať.

Konkrétna úroveň vývinu každého dieťaťa závisí najmä od:

- ***vnútorných predpokladov samotného dieťaťa*** (jeho zdravotného stavu, vrodených dispozícií pre rozvoj schopností a spôsobilostí, typu nervovej činnosti a pod.)
- ***vonkajších podmienok jeho vývinu*** (stav rodinného prostredia – jeho úplnosti, vyrovnanosti, schopnosti uspokojovať základné i druhotné potreby dieťaťa, od zmyslovej, citovej a poznávacej podnetnosti užšieho – rodinného i širšieho spoločenského prostredia – širšej rodiny, detskej skupiny, materskej školy a pod.)

Školská zrelosť vs. školská spôsobilosť

- **Školská zrelosť** je určitá pripravenosť organizmu zvládnuť školskú záťaž bez ujmy. Dieťa je schopné zapájať sa do vyučovacieho procesu bez väčších komplikácií, najlepšie s radosťou a nadšením. Ide o dosiahnutie takého stupňa vývinu dieťaťa – telesného, rozumového, emocionálneho a sociálneho, ktoré zabezpečí úspešne zvládať nároky školy.
- **Školská spôsobilosť** (pripravenosť) je úroveň predchádzajúcej prípravy z hľadiska schopností dieťaťa získaných vplyvom prostredia a výchovy. Ide o kompetencie v oblastiach poznávacej, emocionálno-sociálnej, pracovnej a telesnej, ktoré dieťa nadobúda učením a sociálnymi skúsenosťami.

Zložky školskej zrelosti

- Telesná zrelosť a zdravotný stav dieťaťa
- Kultúrno-hygienické návyky, sebaobsluha
- Pracovno-motivačná oblasť
- Emocionálna a sociálna zrelosť
- Oblasť zmyslového vnímania a poznávania (zrakové vnímanie, sluchové vnímanie, pamäť, pozornosť a pod.)
- Pohybové schopnosti dieťaťa, hrubá motorika
- Jemná motorika, grafomotorika, vizuomotorika (súhra ruky a oka ako predpoklad pre osvojenie si písania)
- Rozumové poznávanie, myslenie
- Reč

Telesná zrelosť a zdravotný stav dieťaťa

V tomto vývinovom období by malo dôjsť k:

- začiatku výmeny chrupu z mliečneho na trvalý,
- zdokonaľovaníu koordinácie pohybov hrubej a jemnej motoriky,
- nižšej potrebe poobedného spánku,
- rýchlejšej regenerácii síl,
- osifikácii kostí ruky (ruka je pripravená na písanie).

Posúdenie telesnej pripravenosti dieťaťa pred nástupom do školy je v kompetencii všeobecného lekára pre deti a dorast. Pri zmyslových alebo telesných chybách je potrebné zvážiť ich vplyv na psychický stav dieťaťa. Nepriaznivá býva aj častá chorobnosť dieťaťa, ktorá bráni v jeho plynulej adaptácii na nové prostredie a vo vytváraní nových priateľstiev.

Kultúrno-hygienické návyky

- Dieťa dokáže uplatňovať **návyky sebaobsluhy** (obliekať a vyzliekať sa, obúvať a vyzúvať sa, zaväzovať šnúrky, viazať mašličky, samostatne zvládať toaletu a pod.).
- Dokáže prakticky uplatňovať **návyky kultúrneho stolovania** (používať príbor).
- Dokáže uplatňovať a dodržiavať elementárne pravidlá **osobnej hygieny** ako prevencie pred roznášaním chorôb (používanie vreckovky, zakrytie ústa pri kašľaní a pod.).

Pracovno-motivačná oblasť

- Dieťa dokáže **odlíšiť hru od povinnosti**, má záujem o učenie.
- Je schopné zapamätať si cieľ činnosti a nasledovať ho (**plnenie školských povinností**).
- U dieťaťa sa vyvíja **zodpovednosť** za vykonanú úlohu.
- Zadanú úlohu sa snaží splniť a dokončiť, nezačína neustále niečo nové, **neodbieha od úlohy**, prítomná je určitá miera samostatnosti.
- Pracuje **primeraným tempom**.
- Na činnosť sa dokáže **sústrediť 15 – 20 minút**.

Emocionálna a sociálna zrelosť

- Prítomná je istá miera **emocionálnej stability**, veku primerané zvládanie emócií, zlepšuje sa sebaovládanie.
- Dieťa sa dokáže **odlúčiť od rodičov** a plniť pokyny inej authority, teda aj novej pani učiteľky. Dokáže prijať rolu školáka.
- Na nové prostredie a osoby **si zvyká bez väčších problémov** (neplače, neskrýva sa za rodičov a pod.). Samostatne nadväzuje kontakt s inými osobami spoločensky prijateľným spôsobom.
- Väčšinou **sa hráva spoločne s deťmi**, nestráni sa ich spoločnosti, nie je medzi deťmi bojzlivé.

Emocionálna a sociálna zrelosť

- **Nie je agresívne**, spory s deťmi dokáže riešiť väčšinou bez bitky, hádky a vzdorovitosti. Prijateľným spôsobom vyjadruje negatívne emócie vyvolané nevhodným správaním iného dieťaťa.
- Vie sa **primerane presadiť** s ohľadom na seba a druhých v hre, v spoločnej činnosti, pri vyjadrovaní názorov.
- Je schopné vzdať sa na nevyhnutný čas osobných potrieb v prospech cieľov a úloh skupiny.
- U dieťaťa sa **zvyšuje odolnosť voči frustrácii**, napr. pri odlúčení od rodiča, pri ohrození sebahodnotenia pri porovnávaní s ostatnými.
- Zvyšuje sa **sebadôvera** dieťaťa a dôvera vo svoje schopnosti a voči svetu.

Oblasť zmyslového vnímania a poznávania

- Závisí od **zrelosti CNS** – predpoklad pre rozvoj zrakového a sluchového vnímania.
- Dieťa vie v **zrakovom vnímaní** rozlíšiť rovnaké, podobné a zrkadlovo otočené tvary (napr. detaily na obrázku, písmená b – d, m – n,...).
- Z vnímaného celku je schopné vyčleniť časti a opäť z nich zložiť celok, **vizuálna analýza a syntéza** (napr. pri puzzle).
- Pozná **tvary** a vie ich pomenovať (napr. kruh, štvorec, trojuholník).
- Pozná **farby** a vie ich pomenovať.
- Má primerane rozvinutá **zrakovú a sluchovú pamäť**.
- **Sluchové vnímanie**, sluchová analýza slov – dieťa vie rozoznávať prvú a poslednú hlásku v slove, vie menovať slová, ktoré sa začínajú na rovnakú hlásku, krátke slovo vie povedať po jednotlivých hláskach (napr. d - o - m), vie rozdeľovať slovo na slabiky (ma - ma).

Pohybové schopnosti, hrubá motorika

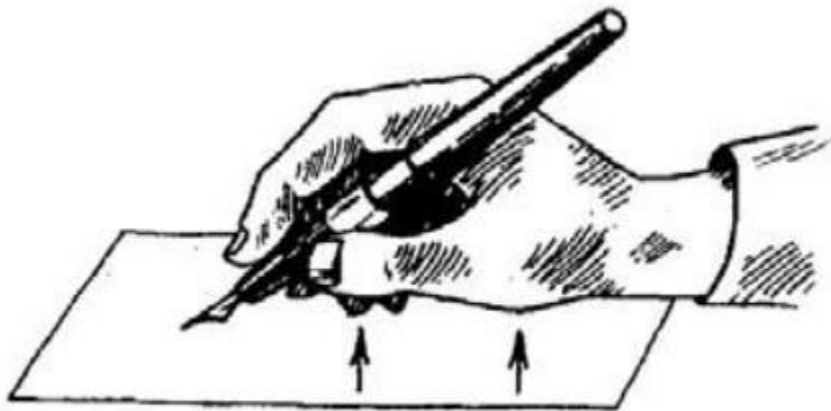
Na konci predškolského veku by dieťa malo dokázať pri dostatočnej a správnej stimulácii:

- plynulo chodiť po schodoch aj vo dvojici hore, dole,
- plynulo chodiť medzi prekážkami i v nerovnom teréne,
- skákať na jednej nohe a skákať do stoja rozkročného,
- hádzať loptu so správnym postojom a švihom pažami horným oblúkom,
- hádzať a chytať väčšiu loptu vo dvojici,
- často sa deti v tomto veku naučia bicyklovať, korčuľovať, plávať, lyžovať,...

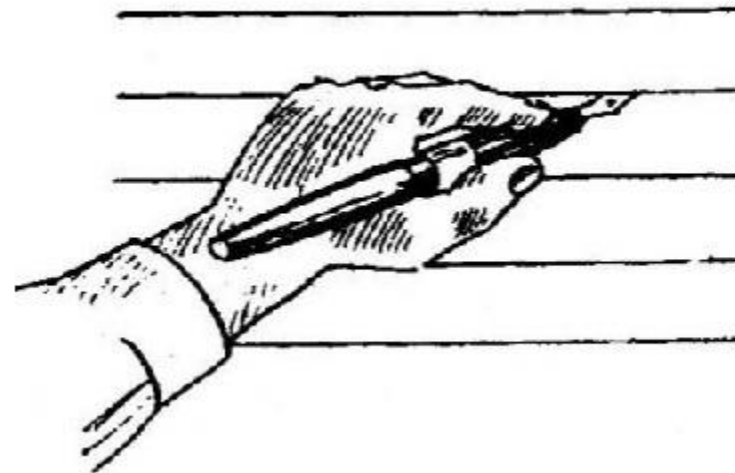
Jemná motorika, grafomotorika, vizuomotorika (súhra ruky a oka)

- Pri kreslení dieťa preferuje len jednu ruku (pravú alebo ľavú).
- Úchop ceruzy má správny.

Správne držanie pravou rukou.

Správne držanie ľavou rukou.

Jemná motorika, grafomotorika, vizuomotorika (súhra ruky a oka)

- Dokáže krčiť, skladať, strihať, lepiť rôzne druhy materiálov, najmä papier.
- Dokáže technicky správne konštruovať z rôznych veku primeraných stavebníc.
- Dokáže kresliť pevné a neroztrásené línie.
- Dokáže obkresliť predlohu a nakresliť jednoduchý zmysluplný obrázok.
- Vie vystrihnúť jednoduchý tvar podľa predkreslenej čiary.
- Zvládnutá kresba postavy.

Je dôležité, aby deti v tomto veku veľa kreslili, vymaľovali omaľovánky, strihali, vyrábali rôzne veci,...

Rozumové poznávanie, myslenie

- Ovláda svoje **meno, priezvisko, vek, adresu**. Dokáže prakticky uskutočniť a opísať podľa orientačných bodov známu cestu.
- Dokáže dodržiavať a prakticky uplatňovať základné pravidlá bezpečnosti pri chôdzi po chodníku, na vozovke či križovatke; návyky kultúrneho správania v lese; návyky ochrany zdravia (napr. nesiahajú na elektrické zariadenia).
- Orientuje sa **v priestore** (hore, dole, vpredu, vzadu, vpravo, vľavo), chápe a používa predložkové väzby (na, do, v, pred, pod, nad, ...) a pojmy ako ďaleko, blízko, prvý, posledný.
- Orientuje sa **v čase** (dnes, zajtra, včera, najprv, potom, nakoniec, ráno, ...), v prírode (pomenuje niektoré kvety, stromy, zvieratá,...). Dokáže charakterizovať ročné obdobia na základe opisu ich typických znakov.
- Začína chápať **vzťahy a súvislosti**, príčinu a dôsledok.
- Dieťa má zvládnutý **číselný rad** do 10, dokáže spočítavať do 5, nastáva pochopenie a určenie čo je viac, menej, menšie, väčšie...

Reč

- Reč by mala byť **artikulačne čistá, zrozumiteľná a správna**.
- Dieťa používa veku a situácii **primeranú slovnú zásobu**.
- Dieťa **správne vyslovuje všetky hlásky** (ak nie, je potrebné logopedické vyšetrenie a príp. následná logopedická starostlivosť). Vie vo vetách a jednoduchých súvetiach vypovedať svoje zážitky.
- Vie porozumieť krátkej rozprávke a porozprávať jej obsah. Dokáže významovo presne pomenovať známe predmety, javy, činnosti a vzťahy medzi nimi.
- Vie sa **naučiť naspamäť** detskú pesničku alebo básničku.

Reč je dôležitá aj z hľadiska komunikácie s rovesníkmi a novými učiteľmi. Od nej sa môže odvíjať odvaha komunikovať a sebadôvera dieťaťa. Správna výslovnosť, správne sluchové vnímanie a rozlišovanie ovplyvňujú aj úspešnosť v písaní (napr. diktátov).

Diagnostika školskej spôsobilosti

Diagnostika školskej spôsobilosti v CPPPaP slúži na:

- *zmapovanie kognitívnych schopností a jednotlivých zložiek školskej zrelosti,*
- *odhalenie medzier,*
- *identifikovanie detí, ktoré vykazujú určité znaky rizikového vývinu z hľadiska zaškolenia.*

Zistenia z vyšetrenia školskej spôsobilosti môžu pomôcť **optimalizácii prípravy dieťaťa na jeho zaškolenie.**

Prejavy nezrelosti

U dieťaťa, ktoré nie je dostatočne zrelé na vstup do školy, sa často stretávame s týmito prejavmi:

- zaostávajúci vývin reči, nesprávna výslovnosť hlások;
- chudobná slovná zásoba, neschopnosť pomenovať známe veci na obrázkoch;
- dieťa je veľmi živé, hravé, nedokáže dokončiť stanovenú úlohu, odbieha od práce, dá sa ľahko odpútať vonkajšími podnetmi;
- znížená výkonnosť;
- dieťa je zábudlivé, má problémy naučiť sa básničky, pesničky;
- dieťa má nedostatky vo všeobecných vedomostiach a všeobecnej informovanosti (orientácia v čase, v priestore, úroveň matematických predstáv);

Prejavy nezrelosti

- odmietanie kreslenia, kresba má nápadné nesúmernosti, ceruzu dieťa nedrží správne alebo ju striedavo drží v pravej a ľavej ruke;
- ťažkosti v adaptácii na kolektív, dieťa je nesmelé pri kontakte s inými deťmi alebo dospelými osobami, v novom prostredí je mimoriadne bojazlivé, plačlivé, odmieta rozprávať;
- nerešpektovanie požiadaviek iných, dieťa robí iba to, čo samo chce, rozpráva bez dovolenia, koná impulzívne a je citovo labilné;
- nesamostatnosť v samoobsluže.

**Ak pozorujete niektoré z týchto prejavov u vášho dieťaťa,
je vhodné zvážiť posúdenie jeho školskej spôsobilosti
v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP).**

Kedy ešte uvažovať o vyšetrení školskej spôsobilosti?

- U detí so závažnými zdravotnými ťažkosťami.
- U detí s oneskoreným psychomotorickým a rečovým vývinom.
- U detí s problémami vo vyhranenosti pravej a ľavej ruky, so zmyslovými a motorickými poruchami (zraku, sluchu, reči, jemnej a hrubej motoriky).
- U detí, ktoré boli alebo sú v starostlivosti neurológa, pedopsychiatra, logopéda (napr. u predčasne narodených, z rizikového tehotenstva, ...)

Kedy ešte uvažovať o vyšetrení školskej spôsobilosti?

- U detí narodených v mesiacoch jún, júl, august.
- U detí, ktoré ani v prípravnom období pred nástupom do školy nenavštevovali, príp. nepravidelne navštevovali materskú školu.
- Ak sa v rodinnom prostredí odohrávajú veľké zmeny (napr. rodičia sa rozvádžajú), alebo akútne neistoty.
- Ak uvažujete nad zaškolením dieťaťa pred dovŕšením 6. roku života alebo chcete posúdiť jeho intelektové nadanie.

Námety na rozvíjajúce cvičenia

Existuje množstvo cvičení. Pracovních listov a aktivít, ktoré sú zamerané na rozvíjanie jednotlivých oblastí školskej spôsobilosti dieťaťa.

Ponúkame vám námety na niektoré z nich:

- Cvičenia na rozvoj celkovej školskej spôsobilosti

https://api.cpppapke.sk/uploads/RC_celkova_SS_web_2897aef5a9.pdf

- Cvičenia na rozvoj jemnej motoriky a pohybové cvičenia

https://api.cpppapke.sk/uploads/RC_SS_grafomotorika_883dc023a6.pdf

- Cvičenia na rozvoj sluchového vnímania

https://api.cpppapke.sk/uploads/RC_SS_sluchove_vnimanie_9c6c690f45.pdf

- Logopedické cvičenia pre deti predškolského veku (zdroj: VÚDPaP)

<https://vudpap.sk/?s=logopedia>

Aké zmeny nastali?

- Zákonom č. 245/2008 Z. z. v znení účinnom od 1. 1. 2021 sa **zrušil inštitút odkladu začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky** ako aj inštitút **dodatočného odloženia začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky**.
- Zrušenie týchto dvoch inštitútov prináša so sebou mnoho zmien aj v kompetenciách tak riaditeľov ZŠ, ako aj riaditeľov MŠ:
 - **Riaditelia základných škôl** už **nerozhodujú** v rámci zápisu detí na plnenie povinnej školskej dochádzky o žiadosti zákonných zástupcov o odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky.
 - **Riaditelia materských škôl** už zákonným zástupcom pred zápisom na povinnú školskú dochádzku nemôžu odporúčať požiadať o odklad začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky, ale môžu odporúčať **požiadať o pokračovanie plnenia povinného predprimárneho vzdelávania**.

Aké zmeny nastali?

- K žiadosti o pokračovanie plnenia povinného predprimárneho vzdelávania musia zákonní zástupcovia doložiť:
 - a) písomný súhlas príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie (CPPPaP alebo CŠPP),
 - b) písomný súhlas všeobecného lekára pre deti a dorast,
 - c) informovaný súhlas zákonného zástupcu.
- Od školského roka 2021/2022 je **povinné predprimárne vzdelávanie**.
- Termín predčasné zaškolenie sa zmenil na **nástup na plnenie povinnej školskej dochádzky pred dovriešiem 6. roku veku dieťaťa**.

Informácie k zápisu do 1. ročníka školského roku 2022/2023:

Zápisu sa zúčastňujú **všetky** deti:

- ktoré do 31. augusta 2022 (vrátane) dovърšia vek šesť rokov,
- ktoré pokračovali v plnení povinného predprimárneho vzdelávania v školskom roku 2021/2022,
- pri ktorých rodičia zvažujú ich zaškolenie pred dovърšením ich 6. roku.

Zápisy do prvého ročníka základných škôl pre školský rok 2022/2023 by mali prebiehať v **apríli 2022**– pre bližšie informácie je potrebné obrátiť sa na školu, o ktorú máte záujem.

Neváhajte nás kontaktovať 😊

- Ak máte podozrenie, že niektoré z prejavov vášho dieťaťa by mohli komplikovať jeho prispôsobovanie alebo výkony v škole, môžete sami alebo v spolupráci s materskou školou požiadať o **posúdenie školskej spôsobilosti** a navštíviť s dieťaťom naše **Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie** a poradiť sa s odborníkom.
- V spolupráci s centrom je možné tiež posúdiť, či je pre dieťa vhodné **pokračovať v predprimárnom vzdelávaní** alebo hľadať pre dieťa **optimálne riešenie jeho zaškolenia**.

Ako nás môžete kontaktovať:

CENTRUM PEDAGOGICKO – PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVA A PREVENČIE

CENTRÁLNE PRACOVISKO

Zuzkin park 10, 040 11 Košice

+421 911 030 930, 055-787 16 11

ELOKOVANÉ PRACOVISKO

Galaktická 11, 040 12 Košice

+421 911 193 930, 055 -674 36 30

Kontaktný psychológ pre materskú školu, ktorú Vaše dieťa navštevuje:

Mgr. Miroslava Pinková, e-mail: pinkova@cphpapke.sk, Tel.: +421 917 214 899

Kontaktovať nás môžete aj prostredníctvom **elektronického formulára:**

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScfPAz2HfEnP_qL8L5V3QJDjrsBIT4XoZkARVLhVtytR1k6lQ/viewform

Ako nás môžete kontaktovať:

- Ďalšie informácie k téme školskej zrelosti/školskej spôsobilosti, ale aj iným témam o výchove a vzdelávaní, nájdete aj na našich **sociálnych sieťach**:

Web: www.cpppapke.sk → Rodičom , príj. Školám

FB: Naša CPPPčka

Instagram: nasa_cpppcka

CPPPaP KOŠICE

ZUZKIN PARK 10

Prezentáciu spracovali psychologičky CPPPaP
Mgr. Andrea Čemanová a Mgr. Miroslava Pinková

ĎAKUJEME 😊